Quickscan flora en fauna
Waaldijk 20 te Dalem

(1908/176/JOW-02, versie 4)

Quickscan flora en fauna

in opdracht van
Boomgaard de Fazant
T.a.v. F. Klercq
Waaldijk 20
4213 LA GORINCHEM

betreffende locatie
Waaldijk 20
Dalem (gemeente Gorinchem)

documentkenmerk
1908/176/JOW-02

versie
4

vestiging
Nuenen

datum
18 augustus 2021

opgesteld door:
ing. J.H.J. van Bree
Projectleider ecologie

gecontroleerd door:
ing. A. Paulusse
Projectleider ecologie

Dit document is digitaal gegenereerd en derhalve niet voorzien van een handtekening. De inhoud is aantoonbaar gecontroleerd en vrijgegeven. Het document mag uitsluitend in zijn geheel worden gereproduceerd. Door derden aangebrachte wijzigingen en/of toevoegingen dan wel oneigenlijk gebruik van het document vallen niet onder de verantwoording van Tritium Advies BV.

Tritium Advies BV
Adviseurs in bouwen, milieu en veiligheid
T. 088 44 02 900
E. info@tritium.nl
I. www.tritium.nl
KvK-nr. 17108024

Tritium Advies is gevestigd in:
Arkel >> Neer >> Nuenen >>
Prinsenbeek >> Rijkevoort

Inhoudsopgave

		pagina
1	**Plangebied en planvoornemen**	**1**
2	**Bronnenonderzoek**	**4**
2.1	Gebieden	4
2.2	Soorten	6
3	**Veldbezoeken**	**7**
4	**Resultaten**	**8**
4.1	Flora	8
4.2	Vogels	8
4.3	Grondgebonden zoogdieren	10
4.4	Vleermuizen	11
4.5	Amfibieën, reptielen en vissen	12
4.6	Ongewervelden/ overige soorten	12
5	**Conclusies**	**13**
5.1	Beschermde gebieden	13
5.2	Soorten	13
5.3	Zorgplicht	14
5.4	Eindconclusie	15
5.5	Advies	15
6	**Literatuurlijst**	**16**

Bijlagen

1. fotobijlage veldbezoeken van 8 januari 2020 en van 5 juli 2021

1 Plangebied en planvoornemen

In opdracht van Welmers Burg Stedenbouw is een quickscan flora en fauna uitgevoerd op de locatie Waaldijk 20 te Dalem. Het plangebied betreft het kadastrale percelen gemeente Gorinchem, sectie P, nummers 1351 en 1352 en heeft een totaal oppervlak van circa 82 730 m^2. De huidige bestemming van het plangebied is "argarisch met waarden" en is op dit moment in gebruik als boomgaard.

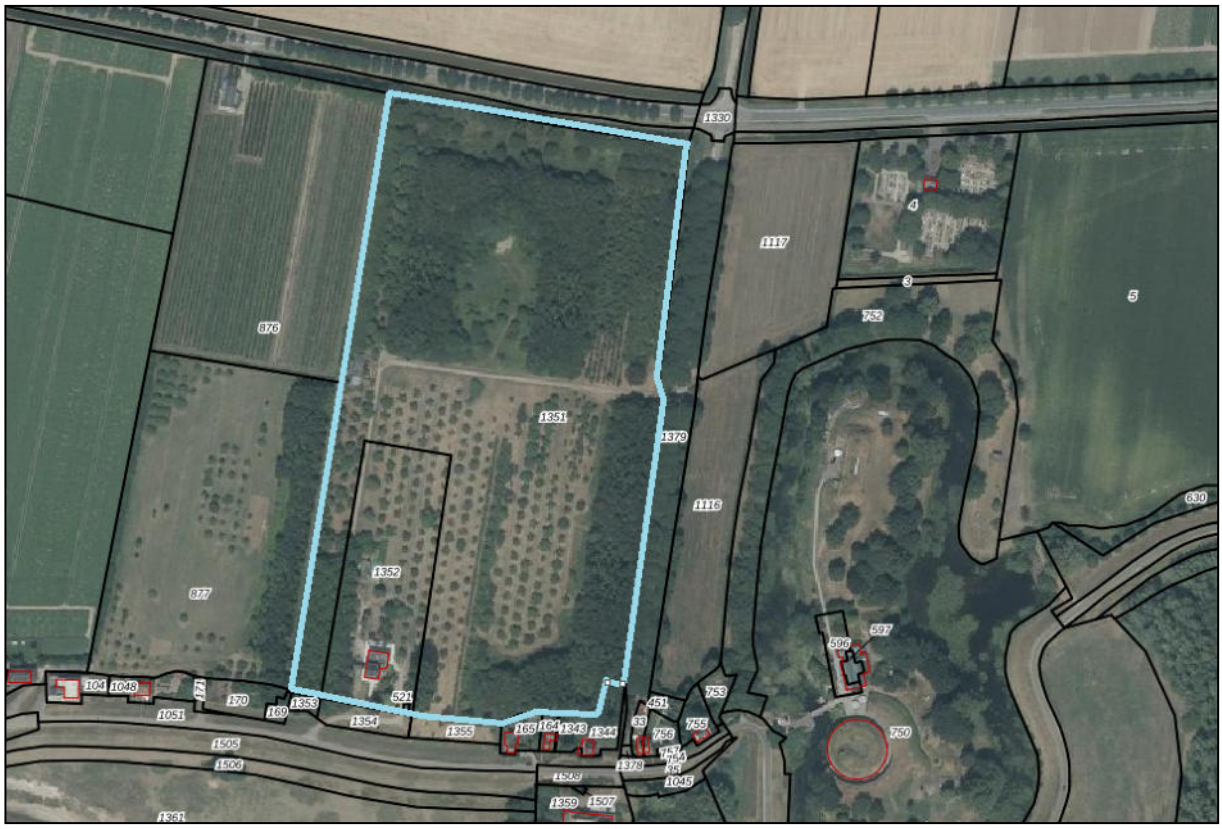

Figuur 1: huidige situatie plangebied (blauw omlijnd)
(bron: http://kadasterloep.nl)

Het planvoornemen betreft de realisatie van tien tiny houses op het zuidoostelijk gedeelte van het terrein met daarbij tien parkeerplaatsen aan het oostelijk deel van het pad dat het plangebied centraal in oost-westelijke richting doorkruist (Figuur 2). De binnen het plangebied aanwezige bebouwing blijft integraal behouden.

Figuur 2: tekening van het plangebied (rood omlijnd) met aanduiding van het planvoornemen (geel kader – tien tiny houses en parking) op schaal 1:1000

Het plan is in strijd met het vigerende bestemmingsplan. Voor deze locatie wordt derhalve een juridisch-planologische procedure doorlopen conform de Wet ruimtelijke ordening. In het kader van deze procedure dient onder andere een quickscan flora en fauna te worden uitgevoerd. Hiermee kan worden voorkomen dat in strijd met de geldende natuurwetgeving wordt gehandeld.

Doel van het onderhavige onderzoek is om te bepalen of de wijzigingen binnen het plangebied mogelijk leiden tot overtreding van de Wet natuurbescherming (verder: Wnb). Het is noodzakelijk om voorafgaande aan ruimtelijke ingrepen en inrichting te toetsen of de geplande activiteiten geen negatief effect hebben op beschermde plant- en/of diersoorten en leefgebieden.

Op basis van de ecologische waarden van een planlocatie zal uit een verkennend flora- en faunaonderzoek (quickscan) blijken of er een overtreding te verwachten is van de Wnb. Tevens wordt vastgesteld of er meer soortgegevens nodig zijn door middel van inventarisatie en of er een uitgebreide studie noodzakelijk is naar de effecten van een ruimtelijke ingreep. In veel situaties zal het uitvoeren van een verkennend onderzoek echter reeds voldoende zijn om aan te tonen of een plan uitgevoerd kan worden met of zonder enkele eenvoudige maatregelen of aanpassingen om een overtreding van de Wnb te voorkomen.

Uit onderstaande luchtfoto (figuur 3) kan worden opgemaakt dat het plangebied in het buitengebied van Dalem is gelegen.

Figuur 3: luchtfoto van de omgeving van het plangebied (rood omcirkeld) (bron: Google Earth)

2 Bronnenonderzoek

Onderhavig onderzoek richt zich met name op soortenbescherming en in beperktere mate op het gebiedsbeschermingsdeel van de Wnb (Natura 2000). In het uitgevoerde bronnenonderzoek is gekeken naar de mogelijke aanwezigheid van beschermde soorten in het plangebied. Onder andere is hierbij gebruik gemaakt van de zoogdierenatlas (Broekhuizen et al., 2016) en enkele digitale verspreidingsatlassen. De bevindingen van dit literatuuronderzoek zijn weergegeven in de navolgende twee paragrafen.

2.1 Gebieden

In navolgende figuren 4 en 5 is het plangebied met haar ecologisch waardevolle gebieden in highlights weergegeven. In figuur 4 is het Natura 2000-gebied met de limegroene en gele kleur aangeduid. In figuur 5 (op de volgende pagina) betreffen de donkergroene, paarse en blauwe kleuren het Natuurnetwerk Nederland (verder: NNN). De Natura 2000-gebieden liggen grotendeels binnen het NNN. Van de gebieden die binnen NNN zijn gelegen worden, naast de specifieke soorten en habitattypen (Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn), ook de wezenlijke kenmerken en waarden beschermd.

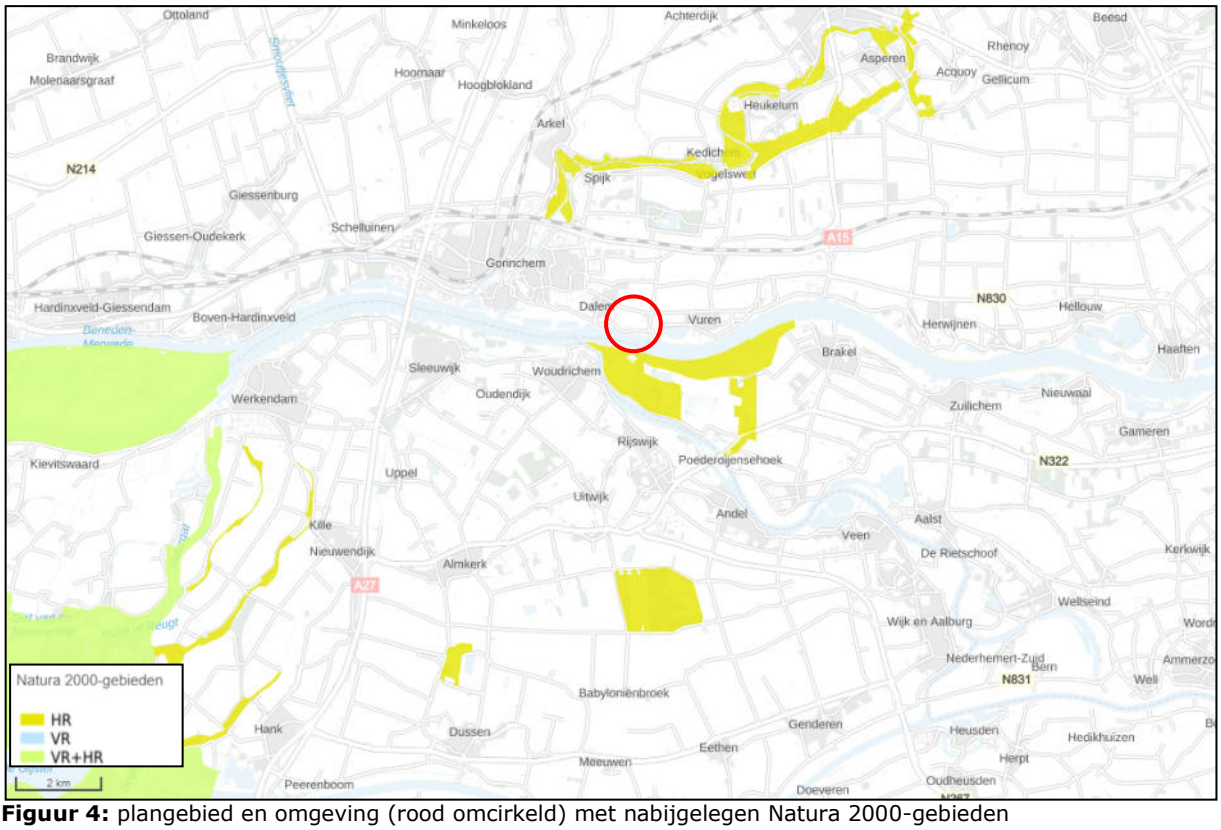

Figuur 4: plangebied en omgeving (rood omcirkeld) met nabijgelegen Natura 2000-gebieden (bron: https://www.atlasleefomgeving.nl/kaarten)

Uit figuur 4 kan worden afgeleid dat het plangebied niet in Natura 2000-gebied is gelegen.

Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied is op een afstand van circa 580 meter ten zuiden van het plangebied gelegen en betreft “Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem”.
Het natuurgebied is in het uiterste westen van Gelderland gelegen en grenst aan Noord-Brabant.

Het bevindt zich op de overgang van de bovenrivieren naar de benedenrivieren. Binnendijks bestaat het gebied uit drie deelgebieden. Loevestein bestaat in de uiterwaarden van de Waal voornamelijk uit grasland en moeras. Pompveld is een kleine polder met een eigen waterhuishouding. Het omvat voornamelijk moeras, grienden en vochtige graslanden. De Kornsche Boezem is eveneens een polder waar veel grienden voorkomen. Het Natura 2000-gebied in het geheel heeft een rijke visfauna en is daarbij een kerngebied voor de grote modderkruiper.

De doelsoorten in het Natura 2000-gebied "Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem" betreffen onder andere waterafhankelijke soorten zoals de bittervoorn, grote modderkruiper, kleine modderkruiper, rivierdonderpad, kamsalamander en bever. Daarnaast zijn de habitattypen die in het gebied voorkomen zoals de meren met krabbenscheer en fonteinkruiden, slikkige rivieroevers, stroomdalgraslanden, ruigten en zomen, glanshaver- en vossenstaarthooilanden en vochtige alluviale bossen onderdeel van de instandhoudingsdoelstellingen.

In de navolgende figuur 5, overgenomen uit de kaart van het Natuurbeheerplan van de provincie Zuid-Holland, is wederom het aandachtsgebied omcirkeld. Ook uit deze figuur blijkt dat het plangebied niet in een beschermd gebied ligt. Het dichtstbijzijnde natuurgebied behorende tot het NNN is op een afstand van circa 30 meter ten zuiden van het plangebied gelegen.

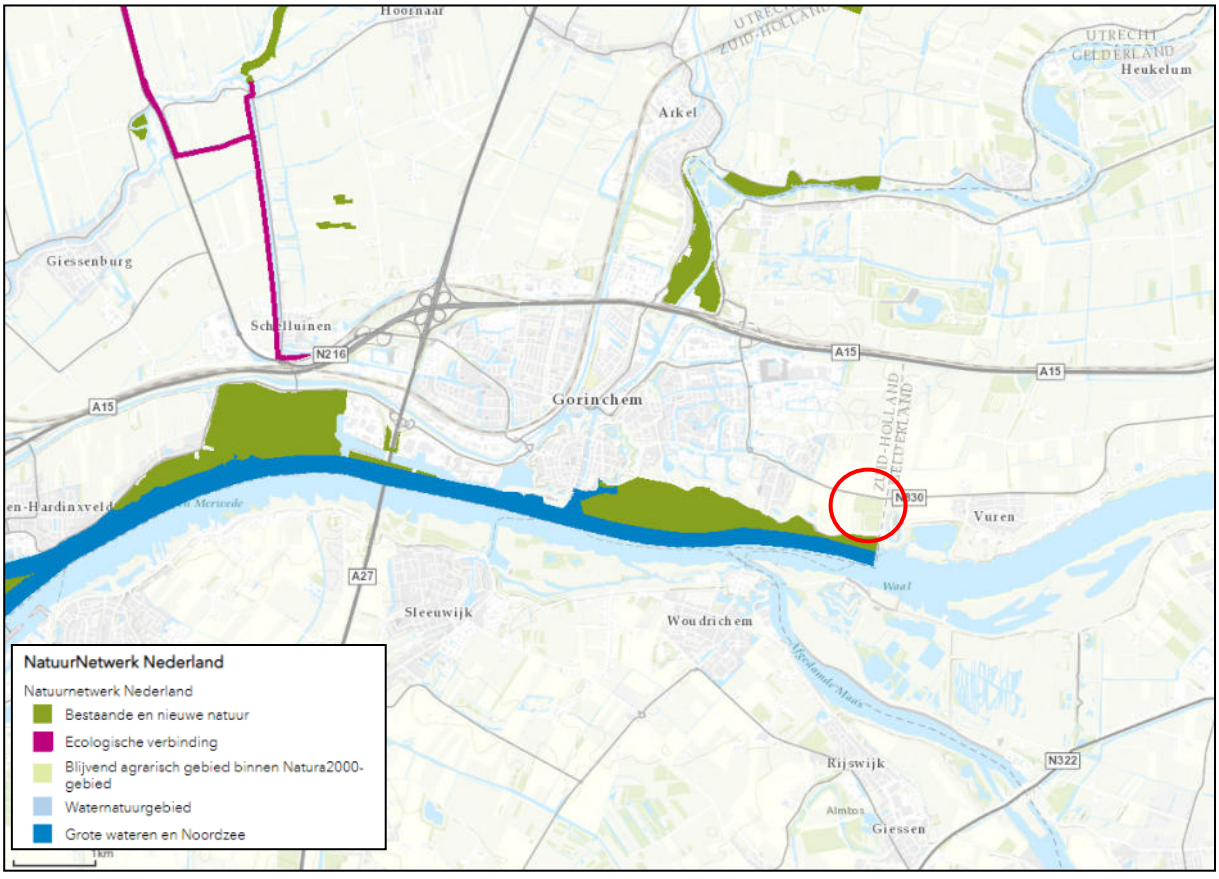

Figuur 5: plangebied en omgeving (rood omcirkeld) met nabijgelegen NNN-gebieden (bron: https://pzh.maps.arcgis.com/apps/webappviewer/index.html)

<u>Effecten beschermde gebieden</u>

Het plangebied ligt buiten de begrenzing van het NNN. De provincie Zuid-Holland hanteert geen externe werking als het gaat om het NNN. Het meest nabijgelegen Natura 2000-gebied is met circa 582 meter op relatief kleine afstand gelegen. Bij Natura 2000-gebieden moet verspreiding van

stoffen in lucht of water wel worden beschouwd. Er zijn habitattypen en diersoorten aanwezig die gevoelig zijn voor vermesting en verzuring door stikstof, zoals de stroomdalgraslanden en de kamsalamander. De geplande tiny houses worden echter op een externe locatie volledig opgebouwd en vervolgens in één beweging naar het plangebied vervoerd en er geplaatst. Hierdoor betreft het een zeer beperkte ingreep (plaatsen van de tiny houses en aanleg van een klein parkeerterrein). Tevens bestaat het planvoornemen om de tiny houses zo zelfvoorzienend mogelijk (gasloos) te maken. Hierdoor valt een significant negatief effect op het Natura 2000-gebied niet te verwachten. Een stikstofberekening aangaande dit planvoornemen toont eveneens aan dat noch de aanlegfase, noch de gebruikersfase gepaard gaat met stikstofdepositie op Natura-2000-gebieden (Tritium Advies, 2021).

2.2 Soorten

Aan de hand van literatuuronderzoek is informatie verzameld over het voorkomen van soorten in de directe omgeving van het plangebied. Hierbij is onder andere gebruik gemaakt van voornoemde zoogdierenatlas.

In de werkatlas wordt het voorkomen van soorten per kilometerhok aangeduid. In de zoogdierenatlas wordt dit aangegeven per atlasblok, met afmetingen van 5 bij 5 kilometer. Het plangebied is gelegen in kilometerhok X: 129 / Y: 426 en X:130 / Y:426.

Aangezien het plangebied slechts een klein gedeelte van het kilometerhokken c.q. het atlasblok beslaat is het niet zeker dat de geregistreerde soorten ook daadwerkelijk voorkomen binnen het plangebied.

Uit gegevens van de zoogdieren verspreidingsatlas en de NDFF blijkt dat de volgende zoogdieren of sporen van deze soorten (o.a. in braakballen) in de periode van 1989 tot 2020 zijn waargenomen in de directe omgeving van het plangebied: bosmuis, woelrat, ree, bever, huisspitsmuis, laatvlieger, egel, haas, boommarter, dwergmuis, aardmuis, veldmuis, hermelijn, wezel, bunzing, rosse woelmuis, watervleermuis, baardvleermuis, rosse vleermuis, muskusrat, konijn, ruige dwergvleermuis, gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, bruine rat, gewone bosspitsmuis, mol en vos.

In de periode 2000-2020 blijkt uit de gegevens van de NDFF en Ravon dat de volgende soorten zijn waargenomen in de directe omgeving van het plangebied: gewone pad, kleine watersalamander, bastaardkikker, poelkikker, meerkikker, heikikker, bruine kikker en kamsalamander.

3 Veldbezoeken

Het plangebied is op 8 januari 2020 in de middag en op 5 juli 2021 in de ochtend bezocht. Op 8 januari 2020 was er sprake van bewolkt, droog weer, met windkracht 1 Bft en een temperatuur van circa 10 graden Celsius. Op 5 juli 2021 was het bewolkt en regenachtig, met windkracht 2 Bft en een temperatuur van circa 15 graden Celsius. Tijdens de terreinbezoeken is zoveel mogelijk informatie verzameld met betrekking tot de aanwezigheid of afwezigheid van beschermde soorten. De te verzamelen informatie bestaat onder andere uit zicht- en geluidwaarnemingen, sporenonderzoek naar de aanwezigheid van vraat-, loop- en veegsporen, nesten, holen, uitwerpselen, prooiresten en haren. Op basis van terreinkenmerken is voorts beoordeeld of het plangebied geschikt is voor de in de regio voorkomende beschermde soorten.

Het kan voorkomen dat soorten niet worden waargenomen tijdens het veldbezoek aangezien een quickscan een momentopname betreft. Hierdoor kan slechts in beperkte mate uitsluitsel worden gegeven over de aan- of afwezigheid van soorten. Aan de hand van expert-judgement en bekende ecologische principes zal derhalve een inschatting worden gemaakt over het wel of niet voor kunnen komen van beschermde plant- en diersoorten.

Verder is de quickscan geen veldinventarisatie. Veldinventarisaties omvatten meerdere opnamerondes die seizoensgebonden zijn en volgens standaardmethoden worden uitgevoerd.

In de huidige situatie bestaat het plangebied uit een boomgaard. In het noorden bevindt zich een klein bos en een poel en in het westen ligt een oude beheerderswoning. In de boomgaard zijn nestkasten voor mezen geplaatst en in de bomengroep in het noordelijke deel van het plangebied is een roofvogelkast gelokaliseerd. De in bijlage 1 opgenomen foto’s geven een duidelijk beeld van de huidige situatie van het plangebied.

4 Resultaten

Onderstaand volgen de resultaten en eerste conclusies van het uitgevoerde veldbezoek in relatie tot het planvoornemen.

4.1 Flora

Tijdens de veldbezoeken zijn binnen het plangebied geen beschermde plantensoorten aangetroffen. Vanwege de voedselrijke omstandigheden waaruit het plangebied bestaat zijn ook geen beschermde soorten te verwachten. Beschermde soorten komen namelijk vooral voor op voedselarme, kalkhoudende grond.

Conclusie: er zijn geen negatieve effecten te verwachten met betrekking tot deze soortgroep.

4.2 Vogels

Uit de bevindingen van de veldbezoeken blijkt dat het plangebied slechts voor een aantal soorten vogels geschikt is als onderdeel van het leefgebied. Binnen het plangebied is bebouwing aanwezig. Deze blijft echter intact binnen het planvoornemen waardoor het verloren gaan van verblijfplaatsen van gebouwbewonende vogels kan worden uitgesloten. De aanwezige bomen en struiken kunnen tevens dienen als broedgelegenheid. Daarnaast is het gebied geschikt als foerageergebied vogels. Echter zullen niet alle vogelsoorten van het gebied gebruik maken. Met name voor vogels die in "stedelijk gebied" en "bomenrijk gebied" voorkomen zijn binnen en rond het plangebied gunstige biotopen aanwezig. Ook voor watervogels is in de directe omgeving van het plangebied geschikt gebied aanwezig. Voor weidevogels zijn geen geschikte biotopen aanwezig.

Tijdens het veldbezoek (8 januari 2020) zijn zes fazanten (*Phasianus colchicus*), zeven koolmezen (*Parus major*), drie merels (*Turdus merula*), een goudhaan (*Regulus regulus*) en een roodborst (Erithacus rubecula) aangetroffen binnen het plangebied. Er zijn ook vier overvliegende zilvermeeuwen (*Larus argentatus*), twee buizerds (*Buteo buteo*), een ekster (*Pica pica*), een zwarte kraai (*Curvus corone*), en een grauwe gans (*Anser anser*) waargenomen. Verder is een aantal vogels in de directe omgeving van het plangebied gehoord, namelijk enkele koolmezen (*Parus major*) en zwarte kraaien (*Corvus corone*).

Er zijn binnen het plangebied ongeveer acht nesten aangetroffen. Hiervan zijn vier nesten afkomstig van vogels zonder jaarrond beschermd nest, zoals de ekster (één nest), de houtduif (één nest) en de zwarte kraai (twee nesten). De overige vier nesten zijn mogelijk horsten van de buizerd. Twee van deze nesten zijn duidelijk oude horsten. De nesten zijn weergegeven in figuur 5 op de volgende pagina. Nesten, rustverblijfplaatsen en individuen van de buizerd zijn jaarrond beschermd en vallen onder de categorie 4 (vogels die jaar in jaar uit van hetzelfde nest gebruik maken en nauwelijks tot niet in staat zijn om zelf een nest te bouwen). De vogels mogen niet opzettelijk worden gedood of gevangen en de nesten mogen niet opzettelijk worden beschadigd of verstoord. De bomen waar de nesten zich in bevinden blijven volgens het planvoornemen behouden. Verder vinden de geplande werkzaamheden, i.e. het plaatsen van de tiny houses en het aanleggen van een klein parkeerterrein, plaats op minstens 120 meter afstand van waar de buizerd mogelijk nest.

Het plangebied kan tevens dienen als foerageergebied voor de buizerd. De buizerd is te vinden in verschillende leefgebieden. Ze komen voor in bossen afgewisseld met heide, boerenland en steeds meer in steden. Buizerds jagen voornamelijk vanaf een zitplaats vlak boven de grond, maar kunnen ook bidden als ze jagen in open gebieden. Binnen het plangebied zijn voldoende open plekken en zitplaatsen aanwezig waardoor het plangebied geschikt is om te broeden en te jagen. Evenals de nesten zal het jachtgebied van de buizerd niet worden beïnvloed door de voorgenomen plannen. Het leefgebied van de buizerd binnen en in de directe omgeving van het plangebied, zoals de boomgaard, het aanwezige bosje en de omliggende weilanden en akkerlanden blijven behouden.

De geplande tiny houses zullen één tot twee meter van de bomen in het zuidoosten van het plangebied worden geplaatst. In de zuidoostelijke bosrand zijn (oude) nesten aangetroffen van vogelsoorten zonder jaarrond beschermd nest. Bewoonde nesten van deze soorten hebben tijdens het broedseizoen echter een beschermde status. Tijdens de aanleg van de tiny houses dient er rekening gehouden te worden met de aanwezigheid van broedende vogels. De voorkeur heeft daarom ook om de plaatsing van de tiny houses buiten het broedseizoen (begin oktober – half februari) te laten gebeuren. Een negatief effect op algemene vogelsoorten wordt in dit geval niet verwacht. Indien de plaatsing niet mogelijk is buiten het broedzeizoen en er tijdens de werkzaamheden broedende vogels worden aangetroffen in de zuidoostelijke bosrand dan dient er contact opgenomen te worden met een ecoloog.

Figuur 5: plangebied (blauw omlijnd) met locatie van de geplande tiny houses en parking (geel omlijnd) met hierin de aangetroffen nesten. De rode driehoeken geven de nesten aan van vogelsoorten zonder jaarrond beschermd nest. De oranje driehoeken geven de aangetroffen horsten aan van de buizerd. De twee meest westelijk gelegen nesten betroffen oude horsten. De gele driehoek geeft de roofvogel-nestkast weer. (bron: Google Earth)

De steenuil komt voor in kleinschalige cultuurlandschappen waarin een variatie van houtwallen, heggen, weilanden en bomen aanwezig is. Binnen de grootschalige landbouwgebieden is de steenuil afhankelijk van bebouwing. De binnen het plangebied aanwezige beheerderswoning is voor steenuilen niet geschikt als jaarrond beschermde verblijfplaats. Het plangebied is echter wel geschikt als foerageergebied door de aanwezigheid van halfopen landschap met een afwisseling korte vegetatie en de biologische boomgaard. Het foerageergebied zal binnen en in de directe omgeving van het plangebied, zoals de boomgaard, bosje en de omliggende weilanden en akkerlanden behouden blijven waardoor de steenuil geen nadeel zal ondervinden van het planvoornemen.

Conclusie: een aantal vogelsoorten zal het plangebied mogelijk benutten als broedgebied (vogelsoorten zonder jaarrond beschermd nest en buizerd). Dit vormt echter geen belemmering voor het planvoornemen omdat er geen verblijfplaatsen vernield worden en er op voldoende afstand van de mogelijke buizerdnesten gewerkt wordt. Indien de plaatsing van de tiny houses niet mogelijk is buiten het broedseizoen en er tijdens de werkzaamheden broedende vogels worden aangetroffen in de zuidoostelijke bosrand dan dient er contact opgenomen te worden met een ecoloog. Het plangebied kan ook dienst doen als foerageergebied voor diverse vogelsoorten maar zal geen essentieel foerageergebied zijn. Het gebied kan bovendien als foerageergebied (e.g. boomgaard) in gebruik blijven.

4.3 Grondgebonden zoogdieren

Tijdens de veldbezoeken zijn geen exemplaren of voortplantings- en/of verblijfplaatsen van soorten aangetroffen die zijn beschermd volgens de Habitatrichtlijn of van soorten die niet zijn vrijgesteld door de provincie. Voor minder algemene soorten (nationaal beschermde soorten die niet zijn vrijgesteld in de Wnb), zoals de das (*Meles meles*), is het plangebied geschikt.
Er zijn echter geen burchten en geen sporen aangetroffen van de das zoals pootafdrukken, vraatsporen of uitwerpselen. Het plangebied kan wel als foerageergebied dienen, echter zal dit geen essentieel foerageergebied zijn.

Er zijn tijdens de veldbezoeken geen exemplaren en/of sporen aangetroffen van de boommarter (*Martes martes*). De boommarter komt bij uitstek voor in bosgebied, maar heeft geen voorkeur voor een specifiek type waardoor de soort in diverse bossamenstellingen voor kan komen. Binnen het plangebied is naast de boomgaard bosachtig gebied aanwezig dat deels geschikt habitat vormt voor deze soort. Echter bestaat het landschap in de directe omgeving uit weiland en akkerland en zijn er geen bosgebieden die aansluiten op het plangebied. Hierdoor heeft het geschikte terrein een oppervlak dat te beperkt is om als leefgebied te dienen.

Het plangebied is ook deels geschikt voor kleine marterachtigen zoals de wezel (*Mustela nivalis*), hermelijn (*Mustela erminea*) en bunzing (*Mustela putorius*). Hiervan zijn echter ook geen sporen aangetroffen zoals holen, vraatsporen of uitwerpselen. De bunzing en hermelijn houden vooral van gebieden met oppervlaktewater. Binnen en in de directe omgeving van het plangebied is oppervlaktewater in de vorm van een plas en een sloot aanwezig. Deze wateren zijn echter niet permanent aanwezig omdat ze in de zomer droogvallen. De wezel heeft de voorkeur voor open, droge natuur- en cultuurlandschap met in de omgeving voldoende dekking. Het plangebied beschikt over voldoende dekking in de vorm van bomen, maar de onderbegroeiing is minimaal (geen struiklaag aanwezig). Daarbij bestaat de directe omgeving uit weiland en akkerland waar tevens geen natuurlijke dekking aanwezig is. Vanwege het ontbreken van voldoende natuurlijke

dekking binnen en in de directe omgeving van het plangebied zullen er geen verblijfplaatsen van kleine marters voorkomen.

De bever (*Castor fiber*) is niet aangetroffen binnen het plangebied en voor deze soort is het plangebied tevens ongeschikt. De bever komt namelijk voor in overgangsgebied tussen water en land (moeras, rivier, meren). Rustigere wateren omringt door broekbos hebben de voorkeur, maar een waterdiepte van minstens 50 centimeter is een vereiste. Geen van deze elementen is aanwezig waardoor de bever binnen het plangebied niet voor zal komen.

Wel zijn er vier hazen (*Lepus europaeus*) en zes reeën (*Capreolus capreolus*) aangetroffen binnen het plangebied. Deze soorten zijn echter door de provincie vrijgesteld van de verbodsbepalingen als het een ruimtelijke ingreep of inrichting betreft.

In de omgeving van het plangebied zijn voldoende alternatieven aanwezig in de vorm van bos en weilanden om als foerageergebied te dienen voor algemeen voorkomende soorten. Ook zal het plangebied beschikbaar blijven als foerageergebied voor grondgebonden zoogdieren.

Conclusie: er zijn geen negatieve effecten te verwachten met betrekking tot deze soortgroep.

4.4 Vleermuizen

Er is bebouwing aanwezig binnen het plangebied zodat de aanwezigheid van verblijfplaatsen voor gebouwbewonende vleermuizen niet op voorhand is uit te sluiten. De aanwezige bebouwing zal echter behouden blijven waardoor er per definitie geen vleermuisverblijfplaatsen verdwijnen.

In de bomen, aanwezig binnen en op de grens van het plangebied, zijn geen geschikte holtes of scheuren aanwezig die dienst kunnen doen als vaste verblijfplaats voor vleermuizen. Ook zijn er geen sporen zoals ontlasting of vraatsporen in de vorm van vlindervleugels gevonden.

Mogelijk zal het plangebied gebruikt worden als foerageergebied door vleermuizen. Het is echter geen essentieel foerageergebied voor vleermuizen omdat in de directe omgeving voldoende alternatieve foerageergebieden aanwezig zijn zoals de tuinen en het aanwezige weiland ten zuiden van het plangebied. Tevens zal het plangebied beschikbaar blijven als foerageergebied voor vleermuizen.

Vleermuizen maken gebruik van vliegroutes om zich te verplaatsen van verblijfplaatsen naar foerageergebieden. Hiervoor worden lange, aaneengesloten bomenrijen en andere lijnvormige landschapsstructuren zoals heggen en houtwallen gebruikt. De bomen aan de oostelijke zijde van het plangebied, ten westen van Fort Vuren, leiden naar de omliggende weilanden en kunnen dienst doen als vliegroute. Gezien de bomen buiten het plangebied staan zullen zij geen invloed ondervinden van de planvoornemens.

Conclusie: er zijn binnen het plangebied geen vaste verblijf- of voortplantingsplaatsen aanwezig die zullen worden verstoord of zullen verdwijnen naar aanleiding van het planvoornemen. Mogelijk wordt er door vleermuizen gefoerageerd binnen en in de directe omgeving van het onderzoeksgebied. Foerageergebied is alleen beschermd wanneer dit gebied noodzakelijk is om de functionaliteit van een vaste verblijfplaats te behouden. Indien de aanlegwerkzaamheden overdag uitgevoerd worden, is een verstorend effect op foeragerende vleermuizen uit te sluiten. Een negatief effect op vaste vliegroutes is eveneens niet te verwachten. Gezien het vorenstaande zijn

er geen negatieve effecten te verwachten met betrekking tot vleermuizen. Een nader onderzoek naar vleermuizen is derhalve niet aan de orde.

4.5 Amfibieën, reptielen en vissen

Tijdens de veldbezoeken zijn geen beschermde amfibieën en reptielen aangetroffen en zijn er geen sporen van deze soortgroepen aangetroffen binnen het plangebied. Binnen en in de directe omgeving van het plangebied is oppervlaktewater aanwezig in de vorm van een plas. Deze valt in de zomer droog en is in de winter slechts enkele centimeters diep waardoor aanwezigheid van (beschermde) vissen derhalve kan worden uitgesloten.

Het plangebied is voor beschermde amfibieën, zoals de poelkikker, heikikker en kamsalamander, in de huidige staat niet geschikt. De poelkikker bevindt zich voornamelijk in voedselarm, schoon en onbeschaduwde wateren met een rijk begroeide oever. Daarbinnen gaat de voorkeur uit naar zwak zuur, stilstaand water. Gezien de voedselrijke omstandigheden van het plangebied zal de poel niet worden gebruikt als voortplantingswater.

De heikikker maakt gebruik van drie typen verblijfplaatsen: voortplantingsgebied, verblijfplaats tijdens de actieve periode en de overwinterplaats. De verblijfplaats tijdens de actieve periode en de overwinterplaats kunnen met elkaar verweven zijn. De heikikker is een kritische soort die een voorkeur heeft voor ondiep, zonbeschenen, voedselarm en relatief zuur voortplantingswater. Het landhabitat waar de actieve periode door wordt gebracht bestaat uit ruiger heidegebied en halfnatuurlijk grasland. De soort is niet kieskeurig wat betreft overwinterplaatsen. Zolang de plaats niet bevriest voldoet deze al. Gezien er in de huidige staat binnen het plangebied geen voedselarm, zuur water aanwezig is de poel geen voortplantingsplaats voor de heikikker.

Kamsalamanders hebben baat bij een omgeving waar meerdere geschikte wateren bij elkaar liggen zodat er uitwisseling tussen populaties plaats kan vinden. De sloten die rond het plangebied zijn gelegen zijn stijl en beletten deze uitwisseling. De kamsalamander komt tevens niet vaak voor in agrarisch gebied. Voortplantingswateren zijn vaak grotere geïsoleerde wateren met stilstaand water. Deze wateren dienen tijdens de voortplantingsperiode water te bevatten en mogen slechts incidenteel droogvallen. Gezien de plas binnen het plangebied klein en ondiep is, en snel droog kan vallen zal de kamsalamander hier geen gebruik van maken.

Conclusie: er komen noch vissen noch beschermde soorten reptielen en amfibieën voor in het plangebied. De eventuele aanwezigheid van algemeen voorkomende soorten reptielen en amfibieën zoals bijvoorbeeld de gewone pad en bruine kikker vormt geen belemmering voor het planvoornemen.

4.6 Ongewervelden/ overige soorten

Beschermde soorten ongewervelden en overige soorten zijn niet waargenomen en ook niet te verwachten binnen het plangebied. Beschermde soorten stellen specifieke eisen aan een biotoop. Er is geen geschikt oppervlaktewater aanwezig en vanwege de aanwezige beplanting is het plangebied voor veel soorten niet geschikt.

Conclusie: er zijn geen negatieve effecten te verwachten met betrekking tot deze soortgroepen.

5 Conclusies

Doel van het onderhavige onderzoek is te bepalen of de wijzigingen binnen het plangebied mogelijk leiden tot overtreding van de natuurwetgeving.

5.1 Beschermde gebieden

Het plangebied ligt buiten de begrenzing van het NNN. De provincie Zuid-Holland hanteert geen externe werking als het gaat om het NNN. Het meest nabijgelegen Natura 2000-gebied is met circa 582 meter op relatief kleine afstand gelegen. Bij Natura 2000-gebieden moet verspreiding van stoffen in lucht of water wel worden beschouwd. Er zijn habitattypen en diersoorten aanwezig die gevoelig zijn voor vermesting en verzuring door stikstof, zoals de stroomdalgraslanden en de kamsalamander. De geplande tiny houses worden echter op een externe locatie volledig opgebouwd en vervolgens in één beweging naar het plangebied vervoerd en er geplaatst. Hierdoor betreft het een zeer beperkte ingreep (plaatsen van de tiny houses en aanleg van een klein parkeerterrein). Tevens bestaat het planvoornemen om de tiny houses zo zelfvoorzienend mogelijk (gasloos) te maken. Hierdoor valt een significant negatief effect op het Natura 2000-gebied niet te verwachten. Een stikstofberekening aangaande dit planvoornemen toont eveneens aan dat noch de aanlegfase, noch de gebruikersfase gepaard gaat met stikstofdepositie op Natura-2000-gebieden (Tritium Advies, 2021).

5.2 Soorten

Er wordt in het kader van de Wnb nagegaan of vaste rust- en verblijfplaatsen door de beoogde ingreep opzettelijk worden aangetast (verwijderd, ongeschikt gemaakt) of dat dieren opzettelijk worden verontrust, verjaagd of gedood. Verder is er gekeken of er invloeden zijn die leiden tot een verminderde geschiktheid als foerageergebied waarbij het een zodanig belang betreft dat bij het wegvallen van deze functie ook vaste rust- en verblijfplaatsen niet langer kunnen functioneren.

Flora
Er zijn binnen het plangebied geen beschermde wilde plantensoorten aangetroffen. Deze soorten zijn ook niet te verwachten. Om deze redenen zullen er door de voorgenomen plannen geen nadelige effecten optreden ten aanzien van deze soortgroep en zijn er, naast de zorgplicht, vanuit de Wnb geen verdere verplichtingen.

Vogels
Er zijn vogelnesten c.q. verblijfplaatsen aangetroffen van de buizerd. De nest- en verblijflocaties en individuen van deze soort zijn jaarrond beschermd. De vogels mogen niet opzettelijk worden gedood of gevangen en de nesten mogen niet opzettelijk worden beschadigd of verstoord.

Algemeen voorkomende soorten zonder jaarrond beschermd nest kunnen blijven broeden in de directe omgeving van het plangebied. Indien broedende vogels in de directe omgeving van het plangebied aanwezig zijn, kunnen verstorende werkzaamheden zoals bouwwerkzaamheden of een verwijdering van beplanting mogelijk echter niet plaatsvinden zonder hinder te veroorzaken. Wanneer er geen broedende vogels aanwezig zijn kunnen de werkzaamheden wel plaatsvinden.

Indien er op deze manier wordt gehandeld, treden er geen nadelige effecten op ten aanzien van vogels. Wanneer de werkzaamheden in het geheel plaatsvinden in de minst kwetsbare periode (tussen begin oktober en half februari) worden eveneens geen nadelige effecten verwacht. Dit laatste verdient derhalve aanbeveling. Indien de werkzaamheden worden uitgevoerd op bovenstaande wijze, zullen er geen nadelige effecten optreden ten aanzien van vogels.

Grondgebonden zoogdieren
Binnen het plangebied zijn geen vaste verblijf- of voortplantingsplaatsen vastgesteld van soorten die zijn beschermd bij de Habitatrichtlijn of van soorten die niet zijn vrijgesteld door de provincie. Algemeen voorkomende soorten zijn door de provincie vrijgesteld van de verbodsbepalingen als het een ruimtelijke ingreep of inrichting betreft. Wel geldt de zorgplicht voor dergelijke soorten. Zolang de zorgplicht wordt nageleefd zijn er derhalve geen negatieve effecten te verwachten met betrekking tot grondgebonden zoogdieren.

Vleermuizen
Er zijn binnen het planvoornemen geen vaste verblijf- of voortplantingsplaatsen aanwezig die zullen worden verstoord of die zullen verdwijnen naar aanleiding van het planvoornemen. Mogelijk wordt er gefoerageerd binnen en nabij het plangebied. Foerageergebied is alleen beschermd wanneer dit gebied noodzakelijk is om de functionaliteit van een vaste verblijfplaats te behouden. In de directe omgeving van het plangebied is echter voldoende alternatief foerageergebied aanwezig in de vorm van weilanden en akkers en tuinen van woningen. Ook is het verstorend effect op foeragerende vleermuizen uit te sluiten indien de aanlegwerkzaamheden overdag uitgevoerd worden. Een negatief effect op vaste vliegroutes is eveneens niet te verwachten. Gezien het vorenstaande zijn er derhalve geen negatieve effecten te verwachten met betrekking tot vleermuizen.

Amfibieën, reptielen en vissen
Binnen het plangebied zijn geen vaste verblijf- of voortplantingsplaatsen vastgesteld van soorten die zijn beschermd bij de Habitatrichtlijn of van soorten die niet zijn vrijgesteld door de provincie. Algemeen voorkomende soorten zijn door de provincie vrijgesteld van de verbodsbepalingen als het een ruimtelijke ingreep of inrichting betreft. Wel geldt de zorgplicht voor dergelijke soorten. Zolang de zorgplicht wordt nageleefd zijn er derhalve geen negatieve effecten te verwachten met betrekking tot amfibieën, reptielen en vissen.

Ongewervelden/ overige soorten
Vaste verblijfplaatsen of exemplaren van Habitatrichtlijnsoorten of van nationaal beschermde soorten zijn niet aangetroffen. Er zijn derhalve geen negatieve effecten te verwachten met betrekking tot deze soortgroepen.

5.3 Zorgplicht

Voor alle soorten geldt een zorgplicht. Deze zorgplicht houdt in dat de initiatiefnemer passende maatregelen neemt om schade aan deze soorten te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om het niet verontrusten of verstoren in de kwetsbare perioden zoals de winterslaap, de voortplantingstijd en de periode van afhankelijkheid van de jongen.

De kwetsbare perioden zijn niet voor alle verschillende soortgroepen gelijk. Als “veilige” periode voor alle groepen geldt in het algemeen de periode van half oktober tot eind november, de periode waarin de voortplantingstijd achter de rug is en dieren als de egel en amfibieën nog niet in

winterslaap zijn. Bovendien zijn de houtduiven uit het laatste legsel dan ook uitgevlogen.

Indien tijdens de uitvoering van de werkzaamheden beschermde soorten worden waargenomen dienen maatregelen te worden genomen om schade aan deze individuen zo veel mogelijk te beperken (bijvoorbeeld wegvangen en verplaatsen).

5.4 Eindconclusie

In onderstaande punten wordt de eindconclusie weergegeven:

- de omschreven werkwijzen met betrekking tot zowel de zorgplicht als ten aanzien van vogels dienen in acht te worden genomen zodat een overtreding van de natuurwetgeving wordt voorkomen;
- om een verstorend effect op foeragerende vleermuizen uit te sluiten, dienen de voorgenomen aanlegwerkzaamheden overdag te worden uitgevoerd;
- nader onderzoek naar soorten is niet noodzakelijk;
- een ontheffing in het kader van de Wnb (soorten) is niet noodzakelijk;
- voor algemeen voorkomende soorten geldt een algemene vrijstelling als het ruimtelijke ingrepen betreft.

5.5 Advies

Checklist natuurvriendelijke maatregelen
Er wordt geadviseerd waar mogelijk gebruik te maken van de checklist natuurvriendelijke maatregelen aan gebouwen van de Vogelbescherming. Diverse natuurbeschermingsinstanties en bedrijven geven hier meer informatie over.

6 Literatuurlijst

Broekhuizen, S., Spoelstra, K., Thissen, J.B.M., Canters, K.J., Buys, J.C. (2016) *Atlas van de Nederlandse zoogdieren - deel 12 serie Nederlandse fauna.* Knnv Uitgeverij

NDFF (2020) Geraadpleegd op 2 januari 2020 via https://www.verspreidingsatlas.nl/

Ravon (2020) Geraadpleegd op 2 januari 2020 via http://www.ravon.nl/

Tritium Advies (2021) Berekening stikstofdepositie Waaldijk 20 te Dalem, gemeente Gorinchem – documentkenmerk 1908/176/JOW-04, versie C d.d. 1 juni 2021.

Zoogdiervereniging (2020) Geraadpleegd op 2 januari 2020 via http://www.zoogdiervereniging.nl/

BIJLAGE 1:

Fotobijlage: 1908/176/JOW-02, Waaldijk 20 te Dalem

Foto 1

Foto 2

Foto 3

Foto 4

Foto 5

Foto 6

Foto 7

Foto 8

Foto 9

Foto 10

Foto 11

Foto 12

Foto 13

Foto 14

Foto 15

Foto 16

Foto 17

Foto 18

Foto 19

Foto 20

Foto 21

Foto 22

Foto 23

Foto 24

Foto 25

Foto 26

Foto 27

Foto 28

Foto 29

Foto 30

Foto 31

Foto 32

Foto 33

Foto 34

Foto 35

Foto 36

Foto 37

Foto 38

Foto 39

Foto 40

Foto 41

Foto 42

Foto 43

Foto 44

Foto 45

Foto 46

Foto 47

Foto 49